

Voorjaarsnota

2017

Colofon

Dit is een uitgave van de gemeente Veldhoven. Meer weten over Veldhoven?
Kijk op onze website www.veldhoven.nl of bel met 040 – 25 84 411.

Bezoekadres: Meiveld 1, 5501 KA Veldhoven

Postadres: postbus 10101, 5500 GA Veldhoven

E-mail: gemeente@veldhoven.nl

Alle cijfers onder voorbehoud van besluitvorming door de gemeenteraad

Veldhoven, juli 2016

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	5
1.1 INLEIDING	5
1.2 LEESWIJZER	5
2. BELEIDSONTWIKKELINGEN 2017	6
2.1 INLEIDING	6
2.2 KADERSTELLING	6
2.2.1 Programma 1 Stedelijke ontwikkeling.....	6
2.2.2 Programma 2 Wonen.....	7
2.2.3 Programma 3 Veiligheid	8
2.2.4 Programma 4 Beheer openbare ruimte	9
2.2.5 Programma 5 Bereikbaarheid.....	10
2.2.6 Programma 6 Natuur- en recreatiebeheer	11
2.2.7 Programma 7 Sociaal Domein.....	11
2.2.8 Programma 8 Milieu en duurzaamheid	15
2.2.9 Programma 9 Economie.....	16
2.2.10 Programma 10 Onderwijs	17
2.2.11 Programma 11 Kunst en cultuur	18
2.2.12 Programma 12 Sport en recreatie	18
2.2.13 Programma 13 Lokale democratie en bestuurlijke samenwerking	19
2.2.14 Programma 14 Publieksdienstverlening	20
2.2.15 Programma 15 Algemene dekkingsmiddelen en financiering	21
2.3 VERNIEUWING FINANCIËLE WET- EN REGELGEVING	22
2.3.1 Uniforme indeling taakvelden.....	22
2.3.2 Uniforme basisset beleidsindicatoren.....	23
2.3.3 Uniforme basisset financiële kengetallen.....	23
2.3.4 Verbeterde informatie verbonden partijen	24
2.3.5 Vernieuwing accountantscontrole.....	24
2.3.6 Inzicht in overhead en rente.....	24
2.3.7 Overige aanpassingen stelsel baten en lasten.....	26
2.4 UITWERKEN ONDERZOEKSOPDRACHT SUBSIDIE VVN.....	28
2.5 HET GEMEENTEHUIS	28
2.6 IMPLEMENTATIE OMGEVINGSWET	29
2.7 MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE	29
2.8 STATUSHOUDERS.....	31
2.9 VEILIGHEID	31
2.10 VERHARDINGEN.....	31
2.11 REGIONAAL ONTWIKKELFONDS WERKLOCATIES (ROW)	32
3. FINANCIËEL PERSPECTIEF 2017–2020	33
3.1 FINANCIËLE UITGANGSPUNTEN.....	33
3.2 BIJSTELLING TECHNISCHE UITGANGSPUNTEN	35
3.3 BIJSTELLING (OMSLAG)RENTE.....	36
3.4 GEACTUALISEERD MEERJAREN-PERSPECTIEF	36
3.5 ONTWIKKELING RESERVEPOSITIE.....	38
BIJLAGE I: TAAKVELDEN	40
BIJLAGE II: BELEIDSINDICATOREN	42

VOORJAARSNOTA 2017 GEMEENTE VELDHOVEN

1. Inleiding

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u de voorjaarsnota 2017 van de gemeente Veldhoven aan. Met deze voorjaarsnota wordt een actualisatie van de financiële positie gegeven en worden de financiële en beleidsmatige kaders vastgelegd voor de komende jaren. Hierdoor wordt een basis gelegd voor de voorbereiding van de programmabegroting 2017-2020.

Naast de actualisatie van de kaderstelling (doelen en activiteiten plus meetindicatoren) bevat deze voorjaarsnota een aantal beleidsmatige ontwikkelingen (vernieuwing financiële wet- en regelgeving, onderzoeksopdracht subsidie VVN, het gemeentehuis, invoering omgevingswet, maatschappelijke participatie, statushouders, veiligheid, verhandingen en regionaal ontwikkelfonds werklocaties) die een verdere (financiële/kaderstellende) uitwerking krijgen in de begroting 2017.

De financiële doorkijk in deze voorjaarsnota betreft een momentopname. Nog niet alle ontwikkelingen zijn uitgewerkt in besluitvorming.

1.2 Leeswijzer

Deze voorjaarsnota bestaat uit drie hoofdstukken. Hoofdstuk 2 gaat in op de kaderstelling en bevat een aantal beleidsmatige ontwikkelingen zoals de vernieuwing financiële wet- en regelgeving, onderzoeksopdracht subsidie VVN, het gemeentehuis, invoering omgevingswet, maatschappelijke participatie, statushouders, veiligheid, verhandingen en regionaal ontwikkelfonds werklocaties.

In het derde hoofdstuk worden de financiële uitgangspunten voor de begroting 2017 gepresenteerd. Ook vindt de financiële vertaling van deze beleids- en technische uitgangspunten plaats. De actualisatie van het rentepercentage wordt toegelicht en er wordt ingegaan op bijstellingen, nieuw beleid cq. ombuigingen voor de begroting 2017. In hoofdstuk 3 wordt verder het geactualiseerde meerjarenperspectief 2017-2020 gepresenteerd en er wordt inzicht gegeven in de reservepositie.

2. Beleidsontwikkelingen 2017

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk gaat in op een aantal beleidsontwikkelingen voor de begroting 2017. In paragraaf 2.2 worden doelstellingen per programma geactualiseerd voor de begroting 2017 (kaderstelling). De financiële wet- en regelgeving gaat fors op de schop. Dit heeft flinke consequenties voor de inrichting en opzet van de begroting 2017 (paragraaf 2.3). Vervolgens komt de uitwerking van onderzoeksopdracht subsidie VVN aan de orde (paragraaf 2.4). Beleidsontwikkelingen over verbeteringen op het gebied van het gemeentehuis, invoering van de omgevingswet, maatschappelijke participatie, statushouders, veiligheid, verhardingen en regionaal ontwikkelfonds werklocaties worden besproken in paragrafen 2.5 t/m 2.11.

2.2 Kaderstelling

In deze paragraaf wordt een actualisatie van de kaderstelling (doelstellingen) per programma, als basis voor de begroting 2017, gepresenteerd. Het coalitieprogramma en het bestaand beleid vormen de basis voor kaderstelling en doelstellingen. De doelstellingen die betrekking hadden op het verleden (b.v. 2016) zijn geactualiseerd naar de toekomst. Toegevoegd aan de meetindicatoren is uniforme basisset aan beleidsindicatoren. Deze moeten conform wet- en regelgeving vanaf de begroting 2017 worden opgenomen. Zie paragraaf 2.3.2 voor een nadere toelichting. De verplichte beleidsindicatoren zijn in de onderstaande kaderstelling aangegeven met een astrix.

2.2.1 Programma 1 Stedelijke ontwikkeling

	Doelen en activiteiten	Resultaten en meetindicatoren:
1	Stedelijk gebied 1. Bij uitbreiding van de woonfunctie in het centrumgebied is de 'Veldhovense schaal' ¹ leidend. 2. Het Citycentrum krijgt een kwaliteitsimpuls. Het COPr wordt vanaf 2014 verder inhoud gegeven, met de uitvoering wordt een begin gemaakt in nauw overleg met vertegenwoordigers van alle betrokkenen. De aanpassing van de noord- en zudentree krijgt voorrang.	2. Herinrichting noordentree gereed 1e kwartaal 2017.
2	Nieuwbouwwijken De ontwikkeling van Zilverackers verloopt afhankelijk van demografische ontwikkelingen en marktvraag. We onderzoeken de mogelijkheden om het plan te actualiseren en beter aan te laten sluiten op de woningmarkt.	Vastgesteld plan eerste dorp in 2017.
3	Omgevingswet Naar verwachting treedt in 2019 de Omgevingswet in werking. Deze wet zal benodigde aanpassingen in werk- en denkwijzen met zich meebrengen, waar de organisatie op moet worden voorbereid.	Implementatie verloopt overeenkomstig projectplan

¹ Veldhovense schaal

De veldhovense schaal qua woningbouw is:

- Geen hoogbouw in de oude dorpskernen
- Hoogbouw in centrum toegestaan, nooit hoger dan de huidige Repelflat
- Hoogbouw in het aangrenzende gebied direct rond het centrum: maximaal 7 bouwlagen

2.2.2 Programma 2 Wonen

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1	<p>Regionaal bouwperspectief</p> <p>Veldhoven bouwt in overeenstemming met demografische ontwikkelingen en marktvraag en stemt af met de regio. We bouwen niet voor leegstand.</p> <p>In de aanpassing aan de actuele marktvraag worden de regionale afspraken getoetst en meegenomen.</p> <p>We hebben de regio aan de voorkant geholpen. We onderzoeken in overleg met andere gemeenten de mogelijkheid om eventuele negatieve effecten van de regionale bouwopgave te verevenen.</p>	<p>a. Demografische druk (CBS) *</p> <p>b. De woningbouwplanning wordt jaarlijks in kaart gebracht.</p> <p>c. Nieuw gebouwde woningen (BAG) *</p>
2	<p>Woningcorporaties</p> <p>Wij kennen een belangrijke maatschappelijke rol toe aan de woningcorporaties, zowel ten aanzien van bouw en huur als ook aan hun inbreng in de publieke ruimte. Deze rol komt tot uiting bij het beheren, ontwikkelen en herstructureren van bestaande en nieuwe wijken.</p> <p>Met de corporaties worden op basis van de vastgestelde Woonvisie prestatieafspraken gemaakt.¹</p>	De aanwezigheid van actuele prestatieafspraken.
3	<p>Woningbouw</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wij streven naar een evenwichtige verdeling van huur, koop en sociale woningbouw. Aspecten als zorgwoningen en woningen voor drie generaties worden meegenomen. Er is voldoende aanbod voor alle doelgroepen, wat betekent dat ook aandacht wordt besteed aan de zogenoemde midden-huurgroepen. 2. Veldhoven stimuleert de (ver)bouw van levensloopbestendige woningen en streeft naar een levensloopbestendige woningvoorraad. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vraag en aanbod van/voor de doelgroepen worden jaarlijks getoetst.
4	<p>Starters</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. CPO-initiatieven en de ontwikkeling van mogelijkheden voor starterswoningen worden gefaciliteerd. 2. Met woningcorporaties wordt nadrukkelijk bekeken welke mogelijkheden er zijn om te komen tot een substantiële verkorting van de wachttijden voor starters op de sociale huurmarkt. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. De doelstelling is te komen tot de aanzet tot tenminste 3 CPO-projecten in deze raadsperiode. 2. Tenminste 1 x per jaar bestuurlijk overleg met corporaties.

¹ Prestatieafspraken worden voor een periode van 5 jaar gemaakt. De afspraken worden jaarlijks tegen het licht gehouden en indien daar aanleiding toe is aangepast.

2.2.3 Programma 3 Veiligheid

Doelen en activiteiten		Meetindicatoren
1	Woninginbraken Aantal woninginbraken met 15% verminderen t.o.v. 2013.	Politiecijfers: aantal woninginbraken. Diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners *.
2	Georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit Verkrijgen van inzicht en aanpakken.	Werkend protocol voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit (in samenwerking met partners). Gereed in 2016.
3	Jeugd 1. Aantal incidenten jeugdoverlast met 10% verminderen t.o.v. 2013. 2. Alle criminele/overlastgevende jeugdgroepen: één groep één plan. 3. Aantal criminele/overlastgevende jeugdgroepen tot nul terugdringen. 4. Aantal verwijzingen Halt. 5. Harde kern jongeren.	1. Politiecijfers: incidenten jeugdoverlast. 2. Plan van aanpak per groep. 3. Aantal criminele/overlastgevende jeugdgroepen. 4. Aantal verwijzingen Halt per 10.000 jongeren *. 5. Aantal harde kern jongeren per 10.000 inwoners *.
4	Geweld Daling aantal geweldsmisdrijven t.o.v. 2013.	Politiecijfers: aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners *.
5	1 Veilige woonomgeving/sociale kwaliteit Escalaties vanuit de kwetsbare groepen (gestoorde en/of overspannen personen en ex-gedetineerden) beheersbaar maken. 2 Veilige woonomgeving/sociale kwaliteit Bewustwording kwetsbare inwoners (zoals ouderen) vergroten van de risico's die langer zelfstandig thuis wonen met zich meebrengt en handelingsperspectieven geven. Wij realiseren ten minste 2 projecten ter bevordering van de bewustwording.	1a Politiecijfers: overlast gestoorde en/of overspannen personen. 1b Werkend protocol voor de aanpak van gestoorde en/of overspannen personen en ex-gedetineerden. Gereed in 2016. 2. Aantal projecten.
6	Winkeldiefstallen	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners *.

2.2.4 Programma 4 Beheer openbare ruimte

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren
1	<p>Gedragsverandering bij inwoners en bedrijven voor een omgeving die schoon en op orde is</p> <p>We verwachten meer verantwoordelijkheid voor de eigen omgeving. Deze bewustwording wordt gestimuleerd met positieve prikkels richting inwoners en bedrijven, maar ook door consequent handhaven.</p>	<p>Het aantal (nieuwe) initiatieven van burgers en bedrijven.</p>
2	<p>Verbetering van de kwaliteit van groenbeheer en groenonderhoud</p> <p>We onderzoeken de kwaliteit van groenbeheer en groenonderhoud waarbij we ons richten op de wijze van aanbesteding, de controle op de werkzaamheden, social return, bewonersparticipatie, mogelijkheden voor eigen beheer en afvoer van zwerfvuil.</p> <p>In de periode 2016-2018 wordt het rapportcijfer voor onderhoud en het opruimen van zwerfvuil in Veldhoven gehandhaafd op het huidige niveau van 6,7.</p>	<p>Rapportcijfer voor onderhoud en het opruimen van zwerfvuil</p>
3	<p>Effectieve bestrijding van overlast door plaagdieren</p> <p>We onderzoeken de overlast van plaagdieren. De bestrijding wordt aangepakt in samenwerking met de inwoners in het plaaggebied.</p>	<p>Overlast plaagdieren neemt af.</p>
4	<p>Herinrichting van 't Look heeft een stevig draagvlak onder de bewoners</p> <p>In samenspraak met de bewoners wordt de herinrichting van 't Look aangepakt. De heldere communicatie en het overleg tijdens de uitvoering blijven een punt van aandacht.</p>	<p>Evaluatie van de tevredenheid van de bewoners over de herinrichting en de aanpak.</p>
5	<p>Kwaliteitsimpuls voor de wijken</p> <p>De wijken worden goed onderhouden. De kenmerkende groenstroken blijven het aanzien van de bebouwde kom bepalen.</p> <p>De wijk t Look wordt tussen 2014 en 2020 opgeknapt. De bewoners worden daar waar mogelijk betrokken bij de inrichting van hun wijken.</p> <p>De raad ontvangt eind 2017 een voortgangsrapportage over de bereikte resultaten. Hierin komt in het bijzonder de mate van tevredenheid van de bewoners aan de orde.</p>	<p>Jaarlijkse voortgangsrapportage van de kwaliteitsimpuls van de wijken.</p>
6	<p>Vernielingen en beschadigingen</p> <p>Inzichtelijk hebben wat het aantal vernielingen en beschadigingen zijn van gemeentelijke objecten in de openbare ruimte.</p>	<p>Aantal per 1.000 inwoners *.</p>

2.2.5 Programma 5 Bereikbaarheid

	Doelstellingen en activiteiten	Meetindicatoren
1	<p>Zilverbaan Het tempo van aanleg van de Zilverbaan volgt het tempo van de ontwikkelingen van de dorpen in Zilverackers. Kort voordat er gebouwd wordt moet de infrastructuur klaar zijn.</p>	Realisatie in de periode 2017-2018 voorafgaand aan de bouw van Huysackers.
2	<p>Kempenbaan De reconstructie van de Kempenbaan en aansluiting op de A67 wordt gerealiseerd.</p> <p>Hoofdontsluiting 't Look Het wegenplan wordt heringericht.</p>	<p>Realisatie in de periode 2014-2018</p> <p>Realisatie 't Look loopt tot 2020</p>
3	<p>Impuls fietsgebruik Goed onderhouden fietspaden, waar nodig worden verbeteringen aangebracht. Aanpak van de knelpunten.</p>	Het aantal meldingen bij het Klanten Contact Centrum (KCC) wordt in kaart gebracht.
4	<p>Verbeteren aansluiting OV op centrumgebied In overleg met het OV-bedrijf wordt gestreefd naar een betere verbinding van het centrumgebied met MMC/ De Run, met de dorpskernen en met het centrum van Eindhoven. We onderzoeken hierbij de mogelijkheden van een centraal punt in het centrumgebied waardoor Veldhovense lijnen met elkaar worden verbonden.</p>	Stand van zaken ontwikkelingen weergeven.
5	<p>Inritconstructies Er is aandacht voor en aanpak van snelheidremmende maatregelen zoals drempels. Te hoge inritten verdwijnen of worden verkeersvriendelijker.</p>	Aantal uitgevoerde maatregelen.
6	<p>N69 1. Uitgangspunt blijft de raadsbrede standpuntbepaling m.b.t. de N69. Het 8-puntenplan wordt jaarlijks geactualiseerd en gecontroleerd op het nakomen van de afspraken die in het kader van de N69 zijn gemaakt; 2. Uitgangspunt is dat de aanleg van de N69 niet leidt tot extra kosten voor Veldhoven. Planschade en winstderving worden bij de provincie aan de orde gesteld. 3. Overlast door sluipverkeer wordt voorkomen.</p>	1. Aanwezigheid jaarlijks geactualiseerd en gecontroleerd 8-punten plan.
7	<p>Parkeerbeleid We kijken naar een budgetneutrale parkeeroplossing waarbij de verblijfstijd in het City Centrum wordt verlengd. De gekozen oplossing wordt geïmplementeerd.</p>	Monitoren uitvoering parkeerbeleid.
8	<p>Inzicht in verkeersongevallen 1. Inzicht hebben in ziekenhuisopname na een verkeersongeval met een voertuig. 2. Inzicht hebben in verkeersongevallen met een gewonde fietser.</p>	<p>% *</p> <p>% *</p>

2.2.6 Programma 6 Natuur- en recreatiebeheer

Doelen en activiteiten		Resultaten en Meetindicatoren
1 Planontwikkeling De planontwikkeling voor natuur- en recreatiebeheer komt met inbreng van en in samenwerking met inwoners en organisaties tot stand.		Het aantal plannen in samenwerking ontwikkeld.
2 Actief betrokken inwoners Het natuur- en recreatiebeheer wordt ingezet binnen het beleid van maatschappelijke participatie en social return. Inwoners worden actief betrokken bij natuur- en recreatiebeheer.		Het aantal inwoners dat op deze basis actief betrokken is bij natuur- en recreatiebeheer.
3 Sponsoring openbaar gebied Openbaar groen kan een onderwerp zijn van sponsoring, maar nooit een reclame- object. Uniforme uitingen aan de lichtmasten behoren tot de mogelijkheden. Ontwikkeling van sponsorbeleid voor openbare en publieke ruimten. Bestaande pilots in groen worden heroverwogen. Gezocht wordt naar alternatieve reclame-uitingen voor sponsoren van groen.		Uitkomst rapportage sponsoring beleid in de openbare publieke ruimte volgen.
4 Kiosk Hazewinkel De kinderboerderij De Hazewinkel handhaven we op niet commerciële basis. We onderzoeken de mogelijkheden om een toiletvoorziening/kiosk op niet commerciële basis in samenwerking met derden te realiseren.		Uitkomst voorstel toiletvoorziening / kiosk bij de Hazewinkel volgen.

2.2.7 Programma 7 Sociaal Domein

Doelen en activiteiten		Meetindicatoren
1 Decentralisaties De decentralisaties worden effectief ingebed binnen beleid en uitvoering van de gemeente. Het geformuleerde rijksbeleid is het uitgangspunt van de uitvoering van de decentralisaties. Die uitvoering is ingebed in het huidige gemeentelijke beleid. De raad is niet alleen actief betrokken bij de kaderstelling maar ook bij de organisatie en uitvoering van de kaders. Het einddoel is een duidelijke heldere organisatiestructuur waarin de zorg betaalbaar is en de zorgvragers adequaat geholpen worden.		<ol style="list-style-type: none"> 1. Aantal aanvragen 2. Doorlooptijden 3. Aantal bezwaren/klachten 4. Aantal calamiteiten

Doelen en activiteiten	Meetindicatoren
<p>2 Financiële bijdrage Rijk De decentralisaties van de rijkstaken gaan gepaard met overheveling van de rijksbudgetten naar de gemeenten. Eventuele tekorten op die budgetten worden niet door de gemeente bijgepast. We moeten het doen met het geld dat door het rijk beschikbaar wordt gesteld. De drie decentralisaties worden zoveel mogelijk budgetneutraal geïmplementeerd. Op verzoek van de raad is een sociaal deelfonds ingesteld (t/m 2017). Dit fonds wordt gevuld met eventuele overschotten uit de rijksbijdragen.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Budget neutrale implementatie in 2016 en verder. Aanwezigheid van sociaal deelfonds.
<p>3 Transformatie en Innovatie (Nieuw) In navolging van de drie decentralisaties is er behoefte aan een visie op het transformatieproces. Daarbij zijn 2 elementen van belang. Dit betreft enerzijds de nieuwe rol van de gemeente (kanteling van de organisatie) en anderzijds het faciliteren van de samenleving (proeftuin/innovatie)</p>	<p>Aanwezigheid van visiedocument op transformatie en innovatie. Gereed in 2016.</p>
<p>4 Jeugdzorg 1.De gemeenteraad stelt kaders vast en benoemt gewenste resultaten ten behoeve van jeugdzorg in Veldhoven. 2.De transitie jeugdzorg vraagt om een nieuw integraal jeugdbeleid. Dat beleid besteedt in het bijzonder aandacht aan kwetsbare jeugd. Er komt een heldere relatie met het preventief gemeentelijk jeugdbeleid.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Beschikbaarheid van de nota integraal jeugd en onderwijs in 2016. % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp * % jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming * % jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugd-reclassering *. % 12 t/m 21 jarigen Jongeren met een delict voor de rechter *.
<p>5 Stageplaatsen en leerwerkplekken In de regio onderkennen wij 2 specifieke doelgroepen (jongeren onder de 27 jaar en ouderen boven de 55 jaar) die te maken hebben met een achterstand tot de arbeidsmarkt. Voor deze thematiek werkt Veldhoven in regionaal verband samen in het Regionaal Werkbedrijf, het RAP en het OOGO. Lokaal zorgen wij bij re-integratie voor maatwerktrajecten.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Percentage jongere uitkeringsgerechtigden (< 27 jaar) t.o.v. landelijk gemiddelde. Percentage oudere (55+) uitkeringsgerechtigden t.o.v. landelijk gemiddelde. % werkloze jongeren van 16 tot en met 22 jaar *.
<p>6 Economische participatie In het kader van het Regionaal Werkbedrijf worden activiteiten ondernomen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt betere kansen te geven. Er is behoefte aan een visie op het inzetten van het instrumentarium (bijv. loonkostensubsidie en werkgeversbenadering) voor economische participatie.</p>	<ol style="list-style-type: none"> Aanwezigheid van visie op het inzetten van het instrumentarium voor economische participatie. Gereed 2016. Aantal banen per 1.000

Doelen en activiteiten	Meetindicatoren
	inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar * 3. % van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking (netto arbeidsparticipatie) * 4. Aantal lopende re-integratievoorzieningen (per 10.000 inwoners van 15-64 jaar) *.
<p>7 Minimabeleid en maatschappelijke participatie</p> <p>1. Er wordt een minima- en armoedebeleid vastgesteld met als uitgangspunt dat inwoners actief kunnen participeren.</p> <p>2. Voor uitkeringsgerechtigden die (nog) niet economisch kunnen participeren, worden arrangementen voor maatschappelijke participatie aangeboden. Er vindt een herijking plaats voor de inzet van instrumenten voor deze doelgroep.</p>	<p>1. Aanwezigheid minima- en armoedebeleid</p> <p>2. Aanwezigheid van visie op uitwerking maatschappelijke participatie voor doelgroep niet-werkende uitkeringsgerechtigden. Gereed 2016.</p> <p>3. Percentage uitkeringsgerechtigden dat maatschappelijk actief is.</p>
<p>8 Uitkeringsgerechtigden</p> <p>1. Wij willen de instroom van uitkeringsgerechtigden zoveel mogelijk beperken en de uitstroom zoveel mogelijk bevorderen. De balans tussen uitstroom en instroom is positief. De uitvoering van dit beleid blijft financieel binnen het budget dat door het rijk wordt verstrekt.</p> <p>2. Vanuit de Participatiewet wordt aan het leveren van een tegenprestatie voor een uitkering vorm gegeven.</p> <p>Veldhoven is partner in het Regionaal Werk Bedrijf (RWB) en participeert in het werkleerbedrijf. De focus binnen dit programma ligt op economische participatie.</p>	<p>1. Aantal Veldhovense deelnemers aan regionale trajecten.</p> <p>2. Saldo uitstroom/instroom</p> <p>3. Aantal Veldhovense deelnemers in trajecten bij werkleerbedrijf.</p> <p>4. % kinderen tot 18 jaar in een uitkeringsgezin *.</p> <p>5. Aantal personen per 10.000 inwoners met een bijstandsuitkering *.</p>
<p>9 Zorgverlening inwoners</p> <p>De regels verbonden aan zorgverlening moeten duidelijk zijn voor de doelgroep.</p> <p>Inwoners met een meervoudige problematiek kunnen terecht bij 1 aanspreekpunt.</p> <p>Jaarlijkse meting van de klanttevredenheid, met nadrukkelijk ook aandacht voor de kwaliteit van het aanbod van zorg.</p> <p>Door middel van communicatie en samenspraak met inwoners streven wij naar een optimale dienstverlening.</p>	<p>1. Tevredenheid klanten</p> <p>2. Tevredenheid mantelzorgers</p> <p>3. Tevredenheid cliëntenvertegenwoordiging</p> <p>4. Het aantal cliënten met een maatwerk-</p>

Doelen en activiteiten	Meetindicatoren
	arrangement WMO per 10.000 inwoners *
<p>10 Collectieve voorzieningen</p> <p>1. We stimuleren de ontwikkeling van diensten die de zelfredzaamheid van inwoners bevorderen.</p> <p>2. In het kader van de transitie van de AWBZ ondersteunt de gemeente initiatieven voor dagbesteding. We streven naar spreiding over de wijken.</p>	<p>1. Het aantal en de soort van collectieve voorzieningen die worden ondersteund.</p> <p>2. Het aantal dagbestedingen en hun spreiding over de wijken.</p>
<p>11 Zorg in de wijk</p> <p>De gemeente regisseert en ondersteunt op wijkniveau. Het aanbod moet afgestemd worden op de behoeften van de bewoner. Er wordt ingezet op het verbinden van netwerken van professionals en vrijwilligers in de basisstructuur. In samenspraak met partners sporen wij hiaten op in de structuur en wordt gewerkt aan het completeren van de basisstructuur.</p>	Aanbod basisstructuur in woonservicezones (WSZ)
<p>12 Vrijwilligerswerk</p> <p>De overgang van de verzorgingsstaat naar de participatiesamenleving vraagt een andere benadering van mantelzorgers en vrijwilligers. Het beroep op mantelzorgers en vrijwilligers wordt groter. Vrijwillige inzet wordt op vele terreinen gevraagd en uitgevoerd.</p>	Toename van vrijwilligers en mantelzorgers.
<p>13 Respijtzorg</p> <p>We steunen ideeën en initiatieven rondom respijtzorg.</p>	Aantal afgesloten contracten/aangeboden faciliteiten.
<p>14 Zorgsites</p> <p>De zorgsite, Zorgvoorelkaar en buurtsites worden gecontinueerd en waar nodig verbeterd. Het aantal matches neemt jaarlijks toe met minimaal 10%.</p>	Het aantal matches; de evaluatie vindt plaats in 2016.
<p>15 Ondernemerschap</p> <p>Gesubsidieerde instellingen zijn ondernemend en realiseren de eigen doelstellingen en bredere maatschappelijke doelstellingen zoals die zijn overeengekomen in budgetafspraken.</p>	Het resultaat van de budgetafspraken

2.2.8 Programma 8 Milieu en duurzaamheid

Doelen en activiteiten	Meetindicatoren
<p>1 Gemeentelijke duurzaamheid De gemeentelijke organisatie heeft een voorbeeldfunctie. Binnen alle programma's wordt aandacht besteed aan milieu en duurzaamheid. In alle nieuwe plannen wordt een duurzaamheidsparagraaf opgenomen.</p>	<p>Aanwezigheid programma's en ruimtelijke plannen met duurzaamheidsparagraaf.</p>
<p>2 Communicatie duurzaamheid aan burgers We continueren de communicatie over duurzaamheid. Uitvoeren van tenminste 2 publieksacties per jaar.</p>	<p>1. Aantal publieksacties per jaar. 2. Begeleiden van 'greenkids'.</p>
<p>3 Afval inzameling</p> <ol style="list-style-type: none"> Inzamelen van afval is gericht op het verzamelen van zoveel mogelijk herbruikbare materialen en het terugdringen van restafval. De verwachting is dat hierdoor de uitgaven dalen en de inkomsten stijgen, waardoor de afvalstoffenheffing lager wordt. We werken aan reductie(basis 2011) van de restafval tot 40% in 2016 en 5% in 2020. Het streven is gericht op kostenneutrale inzameling van de inzameling. Inzichtelijk hebben hoeveel kilogram huishoudelijk restafval er per inwoner wordt ingezameld. 	<ol style="list-style-type: none"> % Reductie van het percentage restafval ten opzichte van peiljaar 2011. kg/inwoner huishoudelijk restafval *
<p>4 Gemeentelijk energieverbruik</p> <ol style="list-style-type: none"> We streven naar een besparing van het energieverbruik van gemeentelijk gebouwen in eigen gebruik. Inzichtelijk hebben wat het gebruik van hernieuwbare energie voor gemeentelijke gebouwen in eigen gebruik is. 	<ol style="list-style-type: none"> % besparing van gemeentelijk energieverbruik t.o.v. 2012. % herbruikbare energie *.
<p>5 Milieubeleidsplan In 2017 wordt een strategische visie op de leefomgevingskwaliteit vastgesteld.</p>	<p>Vastgestelde visie op leefomgevingskwaliteit .</p>
<p>6 Alternatieve energievormen We zijn voorstander van het ontwikkelen van duurzame alternatieve energievormen zoals het gebruik van zon en wind energie. We zijn tegen de winning van schaliegas op Veldhovens grondgebied. We onderzoeken de inzet van alternatieve energievormen op braakliggende terreinen.</p>	<p>Geactualiseerde visie op de inzet van alternatieve energiebronnen voor braakliggende terreinen uitvoeren.</p>

2.2.9 Programma 9 Economie

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren:
1	<p>Versterking en verbreding van het werkaanbod Het gemeentelijk economisch beleid wordt geactualiseerd. Vervolgens wordt periodiek een uitvoeringsprogramma vastgesteld door het college. Daarbij is aandacht voor het verminderen van de economische kwetsbaarheid en het creëren van een gevarieerd aanbod van bedrijven en werkaanbod. Acquisitie wordt in regionaal verband opgepakt.</p>	<p>De aanwezigheid van een actueel economisch beleid en uitvoeringsprogramma.</p> <p>Verhouding tussen verwacht en gemeten Bruto Gemeentelijk Product * Bron: Atlas voor Gemeenten</p>
2	<p>Bedrijventerreinen</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bedrijven zijn de motor van de werkgelegenheid. De uitstraling van de Veldhovense bedrijventerreinen is eigentijds, van hoog niveau en zijn goed bereikbaar. Ondernemingen delen graag in de positionering van Veldhoven als derde Gemeente in Zuidoost Brabant. Veldhoven zorgt dat haar bedrijventerreinen nauw aansluiten op de vraag. 2. We ondersteunen initiatieven om de bedrijventerreinen te verbeteren. We kijken hierbij naar financiële haalbaarheid en noodzaak in relatie tot de plannen die er liggen. We kijken ook over de grenzen van Veldhoven heen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aantal vestigingen van bedrijven (per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar) * Functiemenging * Bron: LISA 2. Gerealiseerde maatregelen/initiatieven
3	<p>Ondernemersimago Veldhoven heeft een goed imago bij ondernemers. Het ondernemersklimaat wordt gewaardeerd en zij zijn tevreden met de kwaliteit van de dienstverlening van de gemeente.</p>	<p>Ondernemerspeiling waarstaatjegemeente.nl</p>
4	<p>Subsidieverwerving Veldhoven zet maximaal in op de verwerving van subsidies, waarbij vooral wordt gekeken naar bijdragen uit de Europese Unie.</p>	<p>Het aantal verworven subsidies.</p>
5	<p>Kleine bedrijven en detailhandel</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kleinschalige bedrijvigheid wordt gestimuleerd. Dit is een thema in het nieuwe economisch beleid. 2. We streven naar een goede kwaliteit van de detailhandel. We letten hierbij ook op sociaalmaatschappelijke en economische belangen. 3. De kwaliteit en de resultaten van het centrum management in Kromstraat en Citycentrum worden geëvalueerd. Dit is de basis voor mogelijke vervolgbijdrage van de gemeente. 	<p>Ondernemerspeiling waarstaatjegemeente.nl</p>
6	<p>Health Innovation Campus bij MMC Afhankelijk van plannen MMC en beschikbare marktpartijen faciliteren we de ontwikkeling van een Health Innovation Campus waarbij ontwikkelingen kunnen plaatsvinden zoals onderzoek, scholing, bedrijfsactiviteiten etc. Er wordt in de kwartaalrapportages gerapporteerd over de voortgang voor wat betreft gevraagde gemeentelijke ondersteuning.</p>	<p>Rapportage aan de raad.</p>

2.2.10 Programma 10 Onderwijs

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren
1	<p>Huisvesting</p> <p>1. Schoolgebouwen worden zo efficiënt mogelijk gebruikt en ingezet, waardoor structurele leegstand van enige omvang waar mogelijk wordt voorkomen.</p> <p>2. In 2016 is de VSO PWA-school verhuisd naar de Kempen Campus.</p> <p>3. Niet meer gebruikte gebouwen en terreinen worden waar mogelijk herbestemd.</p> <p>4. Onderzoek naar noodzaak/haalbaarheid realisatie onderwijsvoorziening in Zilverackers.</p>	<p>1. De structurele en substantiële leegstand wordt inzichtelijk gemaakt.</p> <p>2. Vestiging is gerealiseerd op de Kempen Campus.</p> <p>4. Beschikbaarheid uitkomst onderzoek 2017.</p>
2	<p>Passend Onderwijs</p> <p>Passend onderwijs en jeugdbeleid worden op elkaar afgestemd.</p>	<p>In 2016 is de integrale nota Jeugd en Onderwijs beschikbaar.</p>
3	<p>Promotie Technisch onderwijs</p> <p>Veldhoven draagt bij aan de bevordering van belangstelling voor technisch onderwijs.</p> <p>Er komt een stimuleringsprogramma in samenwerking met onderwijsinstellingen en het Veldhovense bedrijfsleven.</p>	<p>Beschikbaarheid stimuleringsprogramma technisch onderwijs in 2016</p>
4	<p>Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten</p> <p>Veldhoven voert actief beleid om schoolverzuim zoveel als mogelijk terug te dringen en voortijdig schoolverlaten te voorkomen.</p>	<p>1. Cijfer absoluut verzuim * (aantal per 1.000 leerlingen)</p> <p>2. Cijfer relatief verzuim * (aantal per 1.000 leerlingen)</p> <p>3. Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie VSV-ers) % deelnemers aan het VO en MBO onderwijs *</p>
5	<p>Achterstandsleerlingen</p> <p>Veldhoven zet zich in om taalachterstand van achterstandsleerlingen zo vroeg mogelijk te signaleren en te bestrijden.</p>	<p>% achterstandsleerlingen 4 t/m 12 jarigen *</p>

2.2.11 Programma 11 Kunst en cultuur

	Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
1	<p>Culturele instellingen <u>We voeren een discussie over de kerntaken.</u> De procesaanpak van de bezuinigingen op de subsidies van culturele instellingen zoals verwoord in de motie van 11 februari 2014 wordt uitgevoerd. We maken een goede vergelijking samen met de instellingen t.a.v. haalbaarheid en mogelijkheden</p>	De raad zal per kwartaal worden geïnformeerd over de voortgang van het proces via de P&C-cyclus.
2	<p>Evenementenbeleid Het evenementenbeleid krijgt verder vorm. Binnen dit beleid is de gemeente waar zij kan faciliterend. Particulier initiatief is de drijvende kracht van de evenementen.</p>	Het evenementenbeleid wordt in 2016 geëvalueerd, in nauw overleg met betrokkenen.
3	<p>Kunst- en cultuurbeleid De huidige cultuurnota 2006-2010 is gedateerd en vraagt vanwege ontwikkelingen zoals de kerntakendiscussie, bezuiniging op de vier grote culturele instellingen, beperkte middelen, stimuleren ondernemerschap en eigen verantwoordelijkheid, om vernieuwing.</p>	Nieuwe cultuurnota gereed eerste kwartaal 2017

2.2.12 Programma 12 Sport en recreatie

	Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
1	<p>Zwembad We willen een openbaar zwembad houden. We onderzoeken de mogelijkheden om te komen tot een nieuwe zwembadaccommodatie waarbij verschillende locaties afgewogen worden. Deze locatieafweging wordt voorgelegd aan de raad.</p>	In 2016 helder hoe de toekomst van het zwembad eruit ziet
2	<p>Kunstgrasvelden Er komt er een meerjarenplanning van de aanleg van kunstgrasvelden. Optimaal gebruik wordt nagestreefd, zoals medegebruik. We stellen plannen bij op basis van financiële haalbaarheid. We respecteren formeel al toegezegde en lopende afspraken.</p>	De planning wordt begin 2017 aan de gemeenteraad aangeboden, volgend op de nota Sport die in december 2016 wordt aangeboden.
3	<p>Sportstimulering Het sportstimuleringsprogramma gericht op jong en oud wordt voortgezet.</p>	1) Tweejaarlijkse evaluatie programma en resultaten. 2) % niet sporters *
4	<p>Kermissen In samenspraak met de wijk blijven kermissen in de oude Veldhovense kernen behouden.</p>	Het aantal kermissen.

Doelen en activiteiten	Resultaten en Meetindicatoren
<p>5 Accommodaties Verenigingen worden gestimuleerd om samen te werken en waar mogelijk accommodaties te delen en in te zetten voor andere doelen. Alle kleedaccommodaties worden geprivatiseerd.</p> <p>We willen dat verenigingen zelf zorgen voor het onderhoud.</p>	<p>Verslaglegging in 2016 van samenwerkingsactiviteiten, onderhoud in eigen beheer en gebruik en privatisering accommodaties, waarbij gebruik gemaakt wordt van de nulmeting die in 2014 heeft plaatsgevonden.</p>

2.2.13 Programma 13 Lokale democratie en bestuurlijke samenwerking

Doelen en activiteiten	Meetindicatoren
<p>1 Samenwerken met inwoners Samenwerken is het sleutelbegrip in deze raadsperiode. Efficiënt overleg tussen inwoners en gemeente, waarbij de inbreng van inwoners maximaal tot zijn recht komt is nodig. Bestaande overlegvormen zijn geëvalueerd samen met de betrokken organisaties. Daar waar nodig worden bestaande overlegvormen opnieuw ingericht.</p>	<p>Evaluatie en herinrichtingsvoorstel bestaande overlegvormen</p>
<p>2 Gemeenteraad Bij onomkeerbare besluiten wil de raad aan het begin van het proces zijn inbreng hebben. We streven bij belangrijke dossiers op basis van een eerdere kaderstelling door de raad naar een raads-keuze op basis van meerdere mogelijkheden.</p>	<p>Aantal keuzenota's bij belangrijke dossiers</p>
<p>3 Raad en inwoners dichter bij elkaar brengen We streven naar de inzet van nieuwe media om de communicatie tussen raad en de Veldhovenaar te verbeteren. In dit kader wordt ook de mogelijkheid onderzocht om de lokale omroep beter te benutten</p>	<p>Voorstel aan raad over raadscommunicatie te effectueren in 2016 en 2017</p>
<p>4 Steunfractieleden Het aantal steunfractieleden blijft maximaal drie per fractie. Na twee jaar kunnen steunfractieleden in bijzondere gevallen worden vervangen door fractieleden die niet op de kieslijst stonden. Het presidium stemt in met wijzigingen. Indien daarbij stemming noodzakelijk is gelden gewogen stemmen.</p>	<p>Aangepast reglement voor wat betreft de procedure voor benoeming van steunfractieleden</p>

Doelen en activiteiten		Meetindicatoren
5 Griffie	<p>1. De griffie krijgt een actievere rol in het levendiger maken van de raadsvergadering. Beter benutten van de interne media zoals beeldpresentatie en internet. Griffie presenteert plan van aanpak levendiger maken raadsvergaderingen</p> <p>2. Er wordt een inventarisatie gemaakt door de griffie naar de wensen en verbetering van inzet van (audiovisuele) hulpmiddelen met als doel de raadsvergaderingen levendiger te maken en de toegankelijkheid van burgers naar raadsvergaderingen te vergroten zoals de raad op de TV.</p>	<p>1. Plan van aanpak levendiger maken raadsvergaderingen</p> <p>2. Beschikbaarheid verbeteringen (audiovisuele) hulpmiddelen</p>
6 Regionale samenwerking	Deelname aan elk samenwerkingsverband beoordelen we op meerwaarde voor Veldhoven.	Periodieke voortgangsrapportages aan de raad

2.2.14 Programma 14 Publieksdienstverlening

Doelen en activiteiten		Meetindicatoren
1 Klanttevredenheid	<p>1. De dienstverlening aan de burger is goed. Deze wordt om de twee jaar gemeten. Het streven in 2015 is minimaal een 7.</p> <p>2. Het klachtmeldsysteem is een voortdurend onderwerp van verbetering. Verbeterpunten zijn de communicatie, de afhandeling van klachten, de klachtenrubricering en de klanttevredenheidsmeting direct na een klantcontact. We meten de klanttevredenheid</p>	<p>1. De uitkomst van klantenmetingen.</p> <p>2a. Een aantoonbaar verbeterd klachtmeldsysteem in 2015.</p> <p>2b. Beschikbaarheid klanten tevredenheidsmeting in 2015</p>
2 Toegankelijkheid	<p>1. De toegankelijkheid en bereikbaarheid van de diensten en producten worden voor alle inwoners gegarandeerd. De producten en diensten worden bij voorkeur digitaal aangeboden. We hebben oog voor mensen die geen toegang hebben tot de digitale media.</p> <p>2. De wijkatlas wordt gedigitaliseerd en gecombineerd met relevante gegevens uit andere bestanden. Eens in de vier jaar, halverwege de zittingsperiode van de raad, worden de wijken gemonitord. We kijken naar lagere productiekosten en mogelijke samenwerking met andere actoren op dit gebied wordt onderzocht.</p>	<p>1. Ten minste 60 % van de diensten/producten die ook digitaal worden aangeboden via de website, worden digitaal verwerkt, waarbij de privacy van de burger is geborgd.</p> <p>2. Beschikbaarheid digitale wijkatlas per 2015</p>

2.2.15 Programma 15 Algemene dekkingsmiddelen en financiering

	Doelen en activiteiten	Meetindicatoren
1	<p>Verlaging vreemd vermogen</p> <p>1. Belangrijke middelen om de schuldplicht te verbeteren zijn stimulering van woningbouw, de versoering van taken, het afstoten van gemeentelijke eigendommen, nauwe samenwerking met buurgemeenten en heroverweging van outsourcing en inhuur. Grote veranderingen zoals een andere opzet van Zilverackers zijn hierbij bespreekbaar.</p> <p>2. We willen de stijging van de woonlasten beperken tot de inflatiecorrectie. De woonlasten blijven zich positief onderscheiden van het landelijk gemiddelde.</p> <p>Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden</p> <p>Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden</p> <p>De WOZ-waarde als grondslag voor de berekening van de onroerende zaakbelasting (onderdeel woonlasten)</p> <p>3. Trendmatige budgetverhogingen zijn niet van deze tijd, de inflatiecorrectie is de bezuinigingstarget voor alle beleidsterreinen. De inflatiecorrectie is onderdeel van nieuwe begrotingsbesprekingen</p>	<p>1. De schuldenpositie verbetert.</p> <p>2. Jaarlijkse meting van de stijging van de woonlasten</p> <p>In Euro's *</p> <p>In Euro's *</p> <p>Gemiddelde WOZ waarde *</p> <p>3. bespreking trendmatige budgetverhogingen in begroting</p>
2	<p>Planning & Control cyclus</p> <p>Structurele uitgaven worden gefinancierd uit structurele inkomsten. Bij het opstellen van het coalitieprogramma en de jaarprogramma's wordt gebruik gemaakt van de Planning & Control cyclus. In de afwijkingenrapportage worden eventuele afwijkingen ten opzichte van de financiële doelstellingen in beeld gebracht en waar nodig bijgesteld.</p>	<p>De P&C- cyclus wordt gevolgd.</p>
3	<p>Bedrijfsvoering</p> <p>Met de term bedrijfsvoering wordt bedoeld de sturing en beheersing van alle primaire en ondersteunende processen in de organisatie. Van dit begrip zijn talrijke definities in omloop. De kern ervan is dat het de aansturing van de organisatie betreft, zoals die onderscheiden kan worden van de feitelijk uitvoering (het daadwerkelijk maken van producten en het verlenen van diensten) en van het bepalen van beleid (keuzes maken over wat wel en wat niet te doen).</p> <p>De volgende indicatoren geven wij voor het onderdeel bedrijfsvoering.</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Formatie b. Bezetting c. Apparaatskosten d. Externe inhuur e. Overhead 	<ul style="list-style-type: none"> a. Fte per 1.000 inwoners * b. Fte per 1.000 inwoners * c. Kosten per inwoner * d. Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen * e. % van totale lasten *

2.3 Vernieuwing financiële wet- en regelgeving

In 2004 trad het Besluit begroting en verantwoording (BBV) in werking. Vanwege de dualisering en de veranderde informatiebehoefte werd het principe geïntroduceerd: "iedere doelgroep zijn eigen informatie en documenten". De raad moest over eigen planning- en controldocumenten beschikken, die aansloten bij hun kaderstellende (allocatie en autorisatie) en controlerende rol. De begrotings- en verantwoordingsstukken zouden naast cijfermatige informatie ook meer beleidsmatige informatie moeten gaan bevatten, en moeten worden opgenomen in programma's, om de raad in staat te stellen meer richting te geven aan het beleid. Het college van burgemeester en wethouders kreeg op hun beurt, als bestuurders, meer gedetailleerde informatie op uitvoeringsniveau. Diverse ontwikkelingen sinds de introductie van het BBV waren voor het VNG-bestuur medio 2013 aanleiding om een adviescommissie in te stellen om voorstellen te doen voor vernieuwing van het BBV. Het betreft, samengevat, de volgende ontwikkelingen:

- de wens om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken;
- de wens tot betere financiële vergelijkbaarheid (benchmarking);
- het toenemende belang van deze wensen als gevolg van de drie recente decentralisaties;
- de noodzaak om tijdig bij te kunnen sturen in economisch slechte tijden;
- de wens om meer inzicht te hebben in elkaars financiële positie, gegeven de onderlinge solidariteit als een gemeente in de problemen komt;
- de toenemende nationale en internationale belangstelling voor de verslaglegging in de publieke sector;
- de vragen die in de praktijk leven over de manier waarop rechtmatigheidstoezicht wordt vormgegeven.

Bovenstaande was aanleiding voor een wijziging van het BBV, onderverdeeld in een 7-tal onderwerpen die hieronder verder worden toegelicht. De financiële beleidsnota's (financiële beheersverordening, reserves & voorzieningen, waardering & afschrijving, rentebeleid en -toerekening, kostentoe rekening) zullen hierdoor geactualiseerd moeten worden.

2.3.1 Uniforme indeling taakvelden

De raad stuurt op programma's, met sturingsinformatie op een hoog aggregatieniveau. Het college van burgemeester en wethouders gebruiken voor de sturing van de uitvoering van de programmabegroting, de productenraming en de productenrealisaties een meer gedetailleerde indeling. Voor de interne aansturing wordt een nog meer gedetailleerde indeling gehanteerd in subproducten.

Elke gemeente kan naar eigen keuze en inzicht de programma's onderverdelen naar producten. Om te kunnen voldoen aan de informatiebehoefte van verschillende derden gebruikers, zoals het CBS en ministerie BZK (in verband met het onderhoud van het gemeentefonds) moeten gemeente de zelf gekozen producten ombouwen naar een voorgeschreven overzicht met Informatie voor derden (Iv3), de functies. Dit betreft een extra vertaalslag vanuit de financiële administratie die aanzienlijke administratieve lasten meebrengt. Ook is door de diversiteit van productindelingen, benchmarking tussen gemeenten heel moeilijk.

Om dit op te lossen wordt voorgeschreven dat het college van burgemeester en wethouders de ramingen en realisatiecijfers in het kader van de begrotingsuitvoering opstellen aan de hand van bij ministeriële regeling vast te stellen taakvelden. Deze taakvelden worden ook gebruikt voor de externe informatievoorziening aan het CBS en ministerie BZK. Het college van burgemeester en wethouders kunnen de taakvelden verder naar behoefte onderverdelen in deeltaken voor interne sturing. De taakvelden kunnen daardoor bovendien toebedeeld worden aan meerdere programma's.

Bijlage I bevat een overzicht van de verplichte taakvelden voor gemeenten. Bij het opstellen van de begroting respectievelijk de jaarrekening wordt er een totaaloverzicht met geraamde dan wel gerealiseerde baten en lasten per taakveld en het verdelingsprincipe op basis waarvan de taakvelden over de programma's zijn verdeeld opgesteld. Deze overzichten worden als bijlage aan de begroting en jaarrekening toegevoegd. In aanloop naar de begroting 2017 zullen de verplichte taakvelden worden gekoppeld aan de huidige programma's. De huidige programmaopbouw (15 programma's) zal hierbij in tact worden gelaten.

2.3.2 Uniforme basisset beleidsindicatoren

Als onderdeel van onze kaderstelling hebben wij in onze begroting en jaarrekening al een aantal meetindicatoren benoemd bij doelstellingen binnen de programma's. Met de wijziging van het BBV zijn we als gemeente verplicht om vanaf de begroting 2017 (en daarmee ook de jaarstukken) 39 indicatoren op te nemen en daarmee maatschappelijke effecten (doelstellingen) toe te lichten. Hiertoe is besloten om de resultaten van gemeenten te kunnen vergelijken. Naast deze set van 39 verplichte indicatoren mogen gemeenten eigen indicatoren opnemen in de begroting/jaarrekening.

In de jaarstukken over 2017 wordt voor het eerst over de realisatie van de nieuwe indicatoren gerapporteerd. Het kan zo zijn dat wij de jaarrekening eerder in procedure brengen dan de informatie over de realisatie van de indicatoren beschikbaar is.

Bijlage II geeft de set aan verplichte indicatoren weer. Deze zijn verwerkt in de kaderstelling van deze voorjaarsnota 2017 (paragraaf 2.2). De indicatoren zijn toegevoegd aan de programma's (zie astrix) waarbij zoveel als mogelijk is aangesloten bij bestaande doelstellingen. Daar waar dit op dit moment niet mogelijk is, zijn de verplichte indicatoren in de programma's toegevoegd als nieuwe doelstelling.

2.3.3 Uniforme basisset financiële kengetallen

Vanaf de begroting 2016 (en jaarrekening 2015) is vastgesteld dat in de elke begroting en jaarrekening een aantal verplichte financiële kengetallen worden opgenomen. De wijze van berekening is voorgeschreven. Het doel is om de financiële positie inzichtelijk te maken voor raadsleden. Ook kan de raad deze kengetallen gebruiken om te vergelijken met andere gemeenten.

De onderstaande kengetallen zijn opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing:

- netto schuldquote;
- netto schuldquote, gecorrigeerd met verstrekte leningen;
- solvabiliteitsratio;
- grondexploitatie;
- structurele exploitatieruimte;
- belastingcapaciteit (meerpersoons huishoudens).

Hierbij wordt een beoordeling gegeven van de kengetallen in relatie tot de financiële positie van de gemeente. De regeling wordt nu uitgebreid. Naast het huidige begrotingsjaar (t) moet ook inzicht worden gegeven van de kengetallen in de meerjarenbegroting (t+1 t/m t+3). Dit wordt ingevoerd bij de begroting 2017.

2.3.4 Verbeterde informatie verbonden partijen

In het gewijzigde BBV is voorgeschreven dat, vanaf de begroting 2017, bij de beschrijving (Wat gaan we daarvoor doen?) van het bereiken van de doelstellingen op de programma's de betrokkenheid van verbonden partijen wordt opgenomen. Aan de informatie in de paragraaf Verbonden partijen wordt de omvang van het belang toegevoegd. Verder kan de 'Relatie met programma' in de tabel met verbonden partijen worden verwijderd omdat dit al op de programma's wordt opgenomen.

2.3.5 Vernieuwing accountantscontrole

Raadsleden hebben recht op een goed beeld van de cijfers in begroting en jaarrekening. Ook mogen de cijfers niet ter discussie staan, een eerste klas accountantscontrole is dus nodig. Maar een gemeente is geen beursgenoteerde onderneming: dat vraagt om een accountantscontrole "op maat". De voorstellen met betrekking tot de vernieuwing van de accountantscontrole verkeren nog in de fase van nadere uitwerking en zullen op een later moment neerslaan in concrete wijzigingen van wet- en/of regelgeving.

2.3.6 Inzicht in overhead en rente

Overhead

De huidige situatie in de wet- en regelgeving bij de toerekening van indirecte kosten is onoverzichtelijk. Een gemeente mag zelf bepalen of men indirecte kosten toerekent aan programma's en producten. En wanneer men dit doet is ook niet centraal bepaald op welke manier dat moet. Benchmarking en inzicht tussen gemeenten is dus zeer moeilijk.

Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, wordt voorgeschreven dat in begroting en jaarrekening een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces (geen toerekening van indirecte kosten meer). Concreet betekent dit dat de beleidslijn van een "integrale kostprijs", die werd toegepast in Veldhoven, vervalst.

De nieuwe definitie van overhead luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Overhead mag nog wel worden toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere (subsidie)projecten (wel integrale kostprijs). Daarnaast betekent het centraal begroten van de kosten van overhead dat het niet langer mogelijk is om uit de taakvelden (voorheen de producten) alle tarieven (afval, riool, leges) te bepalen. Om deze reden is het van groot belang dat op een andere wijze uit de begroting blijkt hoe de tarieven worden berekend en welke beleidskeuzes bij die berekening zijn gemaakt. Daarom wordt in de paragraaf lokale heffingen per heffing een berekening van de kostendekkendheid opgenomen.

Deze regelgeving wordt ingevoerd bij de begroting 2017. De overhead wordt dan zichtbaar op taakveld 0.4 Overhead (zie bijlage I overzicht taakvelden).

Rente

In de huidige wet- en regelgeving zijn geen specifieke bepalingen opgenomen omtrent rentebeleid of –toerekening. Wel hadden wij zelf hierop beleid bepaald. De grootste wijzigingen ten opzichte van ons huidige beleid zijn de volgende:

Toe te rekenen rente bouwgrondexploitaties

De toe te rekenen rente aan de bouwgrondexploitaties is gebaseerd op werkelijke te betalen rente over vreemd vermogen. Het is niet meer toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen aan de bouwgrondexploitaties (dit laatste deden wij overigens niet). Dit rentepercentage is een gewogen gemiddeld percentage van onze bestaande leningenportefeuille, naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Voorheen hanteerden wij een rekenrentepercentage dat was gebaseerd op het gemiddelde van de huidige marktrente, de prognose van de marktrente over één jaar, de feitelijke rentedruk van de leningenportefeuille en het rekenrentepercentage van het voorgaande begrotingsjaar.

In ons huidige beleid hebben wij vastgelegd om de rente die toegerekend wordt aan de bouwgrondexploitaties te laten oplopen (of aflopen in tijden van een hoge rente) naar een langjarig gemiddelde. Omdat in de nieuwe voorschriften de duur van een bouwgrondexploitatie wordt ingeperkt naar 10 jaar (betreft een richttermijn, zie paragraaf 2.3.7) en er nu specifieke wettelijke voorschriften zijn over hoe de rente aan de bouwgrondexploitatie moet worden toegerekend hebben we er in deze voorjaarsnota voor gekozen om de toe te rekenen rente meerjarig constant gehouden. In het nog te formuleren nieuwe rente beleid zullen wij dit eventueel heroverwegen.

Toe te rekenen rente aan taakvelden

De toe te rekenen rente aan taakvelden wordt gebaseerd op een systematiek van renteomslag. Dit is verplicht in het kader van de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten.

Deze regelgeving wordt ingevoerd bij de begroting 2017. De rente wordt dan zichtbaar op taakveld 0.5 Treasury (zie bijlage I overzicht taakvelden). In de financieringsparagraaf van de begroting en de rekening zal een schema worden opgenomen dat inzicht geeft in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en

de wijze van rentetoerekening. In paragraaf 3.3 van deze voorjaarsnota is de (omslag)rente bepaald aan de hand van nieuwe wet- en regelgeving.

2.3.7 Overige aanpassingen stelsel baten en lasten

Zoals bij alle voorgaande aanpassingen van het BBV voert een beter inzicht en vergelijkbaarheid de boventoon. Zo ook bij de volgende aanpassingen.

Activeren van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Bij de totstandkoming van het BBV in 2004 is met betrekking tot het activeren van investeringen onderscheid gemaakt tussen investeringen met economisch nut en met maatschappelijk nut. Er is voor gekozen dat investeringen met een maatschappelijk nut, zijnde investeringen in de openbare ruimte zoals wegen bruggen en parken, niet verplicht hoefden te worden geactiveerd. Gemeenten gaan hier dan ook verschillend mee om. De gemeente Veldhoven activeert investeringen met een maatschappelijk nut niet en dekt deze in één keer uit een reserve of voorziening.

De systematiek van activering en afschrijving wordt voor alle investeringen gelijk getrokken. Investeringen met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de verwachte toekomstige gebruiksduur afgeschreven. Daarmee wordt een betere vergelijkbaarheid van deze kosten verkregen. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 worden gedaan. De keuze voor geleidelijke invoering betekent dat pas over 30 tot 40 jaar alle investeringen op een gelijke manier worden afgeschreven. Dit betekent dat de financiële vergelijkbaarheid – op dit punt – geleidelijk zal verbeteren. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek moeten provincies en gemeenten in het verloopoverzicht in de toelichting op de balans aangeven welk bedrag volgens de nieuwe systematiek is verantwoord en welk deel volgens een andere systematiek.

Beter inzicht in EMU-saldo en voorgerecalculeerde balans

Het EMU-saldo is in 1992 door de Europese Economische en Monetaire Unie (EMU) ingevoerd om financiële vergelijkingen tussen de verschillende eurolanden te kunnen maken. Volgens de regels van de EMU, zoals vastgelegd in het Verdrag van Maastricht, mag het vorderingentekort niet hoger zijn dan 3% van het bruto binnenlands product. Om macro-economisch te voldoen aan deze 3% moeten gemeenten ook voldoen aan de 3% (maximum tekort). Op dit moment zijn er geen sancties verbonden aan het overschreden van de 3%. Wel dreigt het Rijk met een eventuele korting op het gemeentefonds in de toekomst.

Voor gemeenten is het dus van belang te weten of met het door hen berekende EMU-saldo de macronorm van 3% niet overschrijdt. Er wordt voorgeschreven dat bij de uiteenzetting van de financiële positie (in begroting en jaarrekening) een geprognosticeerde balans wordt opgenomen alsook de berekening van het EMU-saldo. Daarnaast wordt de geprognosticeerde balans in de meerjarenraming opgenomen en wordt in de toelichting op de meerjarenraming ingegaan op de ontwikkeling van het EMU-saldo.

Grondexploitatie en vennootschapsbelasting (VPB)

Er heeft zich een tweetal ontwikkelingen voorgedaan die een nieuwe herziening van de financiële regelgeving over grondexploitatie noodzakelijk maakt. De verslagleggingregels moeten worden aangevuld en verduidelijkt omdat is gesignaleerd dat de jaarrekening van gemeenten te weinig informatie bevat over grondexploitatie. Daarnaast kunnen gemeentelijke grondbedrijven vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig zijn. Net als bij de overhead wordt voor de VPB in het gewijzigde BBV voorgeschreven dat het bedrag voor de heffing van deze belasting op een eigen taakveld begroot en verantwoord wordt. De VPB wordt zodoende apart gepresenteerd in het programmaplan. Het op te nemen bedrag is de optelling van de vpb-heffing op de vpb-plichtige activiteiten binnen de diverse programma's.

Voor een goede uitvoering van de nieuwe belastingplicht is het noodzakelijk om richtlijnen te geven over de afbakening van grondexploitatie en de aan de grondexploitatie toe te rekenen kosten. In hoofdlijnen gaat het om de volgende wijzigingen:

BIE gronden (Bouwgronden in exploitatie)

- richttermijn van 10 jaar duur grondexploitatie. Alleen een gemotiveerde afwijking (> 10 jaar) middels raadsbesluit is mogelijk;
- kostentoerekening aansluiten bij kostenverhaalsmogelijkheden conform wet en besluit ruimtelijke ordening. Kosten van bovenwijkse voorzieningen (bovo) maken nog steeds onderdeel uit van een bouwgrondexploitatie, echter een bijdrage aan een voorziening is niet meer toegestaan. De systematiek bovo moet worden geactualiseerd;
- Voorheen bestonden er geen nadere voorschriften over de wijze waarop de hoogte van de aan grondexploitatie toe te rekenen rente moet worden bepaald. Nu moet de toegestane toe te rekenen rente aan BIE worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen aan BIE (Veldhoven deed dit al niet).

NIEGG (Niet In Exploitatie Genomen Gronden)

- afschaffing NIEGG, worden overige gronden. Veldhoven heeft op dit moment geen NIEGG's;
- kostentoerekening rente en andere kosten (aan overige gronden) niet langer toegestaan.

De consequenties van de gewijzigde regelgeving worden bij de begroting 2017 meegenomen.

2.4 Uitwerken onderzoeksopdracht subsidie VVN

In de raad van 22 maart 2016 is de kerntakendiscussie deel 2 vastgesteld. Onderdeel hiervan zijn een aantal onderzoeksopdrachten. Over één van deze taken is besloten om in de voorjaarsnota 2017 een inhoudelijke uitwerking te geven. In het kader van de taak mobiliteit en veiligheid wordt inzichtelijk gemaakt wat we doen op het gebied van voorlichting aan verkeersdeelnemers en verstrekken van subsidie aan VVN.

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in infrastructuur, zoals 30 km/h-zones, fietsvoorzieningen en rotondes. De meeste wegen zijn op orde. Er zijn geen black-spots meer te ontdekken. Het aantal verkeersslachtoffers is na een jarenlange daling nu een aantal jaar ongeveer gelijk en neemt zelfs weer iets toe. Uit onderzoek blijkt dat een aanzienlijk deel van de ongevallen aan (verkeerd) verkeersgedrag te wijten is en het steeds minder aan de weginrichting zelf ligt.

In Veldhoven wordt een beperkt budget ingezet op het beïnvloeden van verkeersgedrag door vrijwilligers. Sinds de overgang van SRE naar Provincie, kan op mensgerichte (gedragsbeïnvloedende) projecten/maatregelen maximaal 80% subsidie aangevraagd worden. Dat was bij het SRE max. 50%.

VVN afdeling Veldhoven organiseert ieder jaar diverse activiteiten zoals verkeersexamens groepen 7 van de scholen, opfriscursus 50+, fietsverlichting basis onderwijs, project dode hoek, bedrijven verkeersquiz, E-bike cursus, cursus scootmobiel, verkeerscontrole i.s.m. politie, opleiden verkeersbrigadiers, veiligheid school en omgeving, fiets verlichtingsactie middelbaar onderwijs, wijkcontroles en alcoholcontroles i.s.m. anderen, meedenken verkeersproblematiek, participatie VVN seniorenbeurs, campagneborden. In totaal ontvangen zij € 12.425,- aan subsidie vanuit de gemeente Veldhoven. Dit bedrag is voor max. 80% subsidiabel vanuit de Provincie (was 50%). De afdeling werkt uitsluitend met vrijwilligers.

Overigens is het bestuur in april opgestapt na problemen met het hoofdkantoor/district van VVN. De afdeling is actief op zoek naar een nieuw bestuur.

Aanbeveling.

Met de inzet van vrijwilligers en een beperkt budget (in combinatie met subsidie) worden veel activiteiten gerealiseerd ter verbetering van de verkeersveiligheid. Het college vindt dit een goede investering en wil dit in stand houden.

2.5 Het gemeentehuis

Vanuit Slimmer Werken (de Veldhovense variant van Het Nieuwe Werken) wordt voorgesteld een oriëntatie te laten plaatsvinden op consequenties voor het gebouw. In die oriëntatie wordt meegenomen dat regiegemeente ons kompas is en we toewerken naar een centrale positie in de samenleving.

Op vloeren en wanden is groot onderhoud nodig, waarmee mogelijk een slimme combinatie kan worden gemaakt.

2.6 Implementatie Omgevingswet

Volgens planning van het Rijk treedt in 2019 de Omgevingswet in werking. Deze wet voegt veel wetgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving samen. Op dit moment is er nog weinig bekend over de kosten die de implementatie van deze wetswijziging met zich mee brengt. Wel is duidelijk dat deze wetswijziging een van de grootste wetgevingsaanpassingen is sinds de inwerkingtreding van de Grondwet. De wetswijziging heeft, naast aanpassingen van allerlei instrumenten op het gebied van de fysieke leefomgeving, ook grote gevolgen voor werkprocessen, houding en gedrag binnen de organisatie en de gemeentelijke cultuur. Denk hierbij aan het verkrijgen dan wel vergroten van de kennis over de Omgevingswet, het meedenken en meewerken aan een goede implementatie, maar ook het aanpassen van werkprocessen en op een andere manier werken (houding en gedrag).

De implementatie van de Omgevingswet wordt samen met de gemeente Best opgepakt. De kosten voor dit project zullen gelijk worden verdeeld. Op dit moment wordt gewerkt aan het Projectplan voor de Implementatie van de Omgevingswet, maar deze is nog niet gereed. Duidelijk is wel dat de werkzaamheden die in 2016 moeten worden verricht inzet vragen van een groot aantal medewerkers binnen de gemeente. Daarnaast is de inschatting nu dat voor dit project in 2017 en 2018 extra budget benodigd is voor de capaciteit van diverse medewerkers, in- en externe participatietrajecten en cursussen gericht op verkrijgen/vergroten kennis en cultuurverandering/houding en gedrag. Hiervoor wordt in de begroting 2017 een voorbereidingskrediet aangevraagd.

Daarnaast zal de implementatie van de Omgevingswet een grote invloed hebben op de ICT. Omdat er op dit moment nog geen inschatting is te geven van de kosten, is er geen raming voor ICT opgenomen. Indien er meer duidelijkheid ontstaat over de financiële gevolgen voor ICT worden voor dit onderdeel extra middelen gevraagd.

2.7 Maatschappelijke participatie

De kadernota Maatschappelijke Participatie is het kader waarbinnen 'participatie' van burgers en uitkeringsgerechtigden in Veldhoven vorm krijgt. In deze nota is het uitgangspunt iedereen doet mee, iedereen telt mee en iedereen draagt bij. Belangrijk is dat niemand aan de kant staat, ongeacht of de burger wel of geen beperking heeft of wellicht een uitkering. De gemeente is verantwoordelijk voor het 'participeren' van burgers. Deels opgenomen als wettelijk taak in de Participatiewet (voor mensen met een uitkering en een arbeidsbeperking) en deels opgenomen als facultatief beleid in de kadernota Maatschappelijke Participatie.

In 2017 staan een aantal zaken binnen maatschappelijke participatie centraal. Deze worden hieronder uitgewerkt.

Beleid en uitvoering Participatiewet voor Niet uitkeringsgerechtigden (NUG'ers)

De Participatiewet draagt gemeenten op om mensen te ondersteunen op de arbeidsmarkt. Ook mensen die geen uitkering van de gemeente ontvangen kunnen een verzoek tot ondersteuning doen. De mate van ondersteuning is een bevoegdheid van het college, waarbij opgemerkt dat ondersteuning van jongeren met een arbeidsbeperking zeer wenselijk is ter voorkoming van uiteindelijke bijstandsbehoefte maar ook

maatschappelijke problematiek. Tot 1 juli had het UWV een belangrijk rol in de ondersteuning van deze jongeren. Voor de gemeente Veldhoven is hier binnen het huidige participatiebudget geen ruimte en is ook geen bedrag opgenomen in de meerjarenbegroting, het betreft echter wel een wettelijke taak. Wij denken hiervoor jaarlijks 175.000 euro nodig te hebben, waarmee dan ongeveer 10-15 jongeren ondersteund kunnen worden. De ondersteuning bestaat uit het actief bemiddelen op een werkplek met daarbij begeleidingskosten, werkplekaanpassingen en loonkostensubsidies.

Extra inzet op Maatschappelijke participatie

Om de participatiewet budget neutraal uit te voeren heeft de afgelopen jaren de nadruk gelegen op schadelastbeperking. De inzet van de klantmanagers en de middelen is gegaan naar de doelgroep in het economisch bestand. Mede door de ontwikkelingen rondom het regionale participatiebedrijf is er voldoende aandacht voor het economische bestand. Lokaal zal het maatschappelijk bestand vanaf 2016 weer aandacht krijgen. Hiervoor denken wij een incidentele extra inzet in 2017 te doen, waarvoor een bedrag van 60.000 euro (1fte) benodigd is. De inzet van maatschappelijke participatie is een bestuurlijke wens die vorm heeft gekregen in de nota Beschut Werk en Maatschappelijke Participatie die in juli 2015 door de Raad is vastgesteld.

Budget uit deelfonds maatschappelijke arrangementen

De arrangementen voor maatschappelijke participatie zijn in ontwikkeling. In 2015 zijn deze arrangementen nog niet ingezet, waardoor een bedrag van 100.000 euro uit het Participatiebudget terug kon vloeien naar het Sociaal deelfonds. Bij het uitrollen (m.b.v. 2 pilots) van de arrangementen wordt de koppeling gezocht met dagbesteding in de WMO. Het uitvoeren van de pilots en de uitrol naar het volledig maatschappelijk bestand zal extra kosten met zich meebrengen. Hiervoor is 100.000 euro benodigd uit het sociaal deelfonds.

Optimaliseren minimabeleid

Uit de evaluatie van de meedoenregeling en het minimabeleid is onder andere gebleken dat de positie van mensen met een chronische ziekte of handicap extra schrijnend is binnen de doelgroep mensen met een laag inkomen. Door het schrappen van allerlei overheidsregelingen en belastingvoordelen worden de meerkosten door ziekte voor deze doelgroep nauwelijks nog gecompenseerd. De door de gemeente Veldhoven aangeboden Collectieve Ziektekostenverzekering blijkt voor deze doelgroep niet voldoende compensatie te bieden. Er wordt door deze doelgroep weinig gebruik van gemaakt. Op dit punt zal het minimabeleid in 2017 worden geoptimaliseerd. De doelgroep mensen met een chronische ziekte of handicap zal beter gecompenseerd worden in de meerkosten die de ziekte of handicap met zich meebrengt. Dit kan bijvoorbeeld door de mogelijkheden voor bijzondere bijstand in de kosten van de premie voor een uitgebreide ziektekostenverzekering te verruimen of een afzonderlijke regeling vast te stellen voor chronisch zieken en gehandicapten. E.e.a. kan worden opgevangen binnen bestaande middelen.

2.8 Statushouders

De gemeente Veldhoven dient, net als iedere gemeente in Nederland, statushouders een woning aan te bieden. Voor 2016 is de taakstelling het huisvesten van 112 statushouders. Omdat het aanbod (huur)woningen te beperkt is, gaat de gemeente op zoek naar (nieuwe) locaties voor het (ver)bouwen van (tijdelijke) woningen. Er zijn momenteel twee concrete locaties in beeld, te weten Djept en Blaarthemseweg, en er wordt verder onderzoek gedaan naar andere locaties. Omdat er op dit moment nog geen concrete plannen zijn, is nog onduidelijk wat de kosten voor de gemeente zijn. Zodra we meer inzicht hebben in de kosten, volgt hiervoor een apart kredietvoorstel. Er wordt een beleidsvisie en een werkprogramma ontwikkeld om de statushouders op te vangen en te begeleiden met als doel te integreren binnen Veldhoven/Nederland. Hierbij aandacht voor fysieke en psychische ondersteuning, taal, onderwijs, werk en sociale binding. Een financiële vertaling van dit werkprogramma en de uitvoeringskosten wordt inzichtelijk gemaakt.

2.9 Veiligheid

De gemeenteraad heeft het uitvoeringsprogramma integrale veiligheid 2015 – 2018 vastgesteld. Jaarlijks wordt dit uitgewerkt in een plan van aanpak. Zoals op 8 december 2015 in een informatieavond aan de raad is toegelicht, is ondermijning de komende jaren een belangrijk thema voor de gemeente. Om een bijdrage te kunnen leveren aan een integrale aanpak wordt geïnvesteerd in het weerbaar maken van de eigen organisatie en het verbeteren van de informatiepositie. Er zal geïnvesteerd moeten worden in het vergroten van het bewustzijn van medewerkers en ambtsdragers, dat de gemeente gebruikt kan worden om criminelen of criminele activiteiten te faciliteren (vergunningen, financiële bijdragen, vastgoedtransacties etc.). Ook moeten ambtenaren van afdelingen die klantcontacten hebben gefaciliteerd worden om signalen te herkennen, te delen en samen met partners aan oplossingen te werken. Verwacht wordt dat er een totaalbedrag van circa € 80.000 benodigd is voor uitbreiding van formatie binnen het domein integrale veiligheid (€ 50.000) en werkbudget (€ 30.000).

2.10 Verhardingen

Reconstructie St. Jansstraat inclusief rioolvervanging

Als gevolg van veranderende woon omgeving/woningbouw ontwikkeling en de verslechterde kwaliteitstoestand van de weg en fietspaden is een reconstructie van de weg noodzakelijk. De weg kan, met deze reconstructie, ook direct aangepast worden aan de veranderde verkeersfunctie van deze weg. Start uitvoering in 2019. Aanvraag benodigd krediet van € 500.000,-. Daarnaast zal een bijdrage plaatsvinden uit de aanwezige voorzieningen en reserves van de verschillende beheerdisciplines.

Reconstructie van de Burg. van Hoofflaan

Een reconstructie van de Burg. van Hoofflaan (gedeelte Abdijlaan-Bossebaan) is noodzakelijk omdat de volledige constructie van de weg bezweken is als gevolg van de moderne belasting die op deze weg plaats vindt. Gelijktijdig met deze aanpassing kan het profiel van de Burg. van Hoofflaan opnieuw bekeken worden. De weg maakt onderdeel uit van de stedelijke as. Start uitvoering in 2020. Aanvraag benodigd krediet van € 1.400.000,-. Daarnaast zal een bijdrage plaatsvinden uit de aanwezige voorzieningen en reserves van de verschillende beheerdisciplines.

2.11 Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties (ROW)

De negen gemeenten van het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) streven naar een plaats voor Brainport in de top 10 van de meest innovatieve regio's wereldwijd (top 3 van Europa). Een vestigingsklimaat dat nu en in de toekomst, aansluit op de steeds veranderende behoeften vanuit de markt. Om dit te bereiken bundelen het Stedelijke Gebied Eindhoven en de BOM hun expertise, netwerk en financiële slagkracht in een Regionaal Ontwikkelfonds Werklocaties (ROW). De inzet van het ROW is primair bedoeld voor bestaande bedrijventerreinen. De BOM draagt voor de helft bij aan de inleg voor het ROW. De SGE gemeenten gezamenlijk voor de andere helft. Over het ROW wordt eind van het jaar een voorstel verwacht, ter besluitvorming in de gemeenteraden.

Doelstelling.

Het ROW is gericht op de realisatie van (her)ontwikkelingsprojecten op werklocaties, die die leiden tot:

1. toename/behoud van werkgelegenheid;
2. versterking van de regionale keten van toeleveranciers;
3. versterking van bestaande en nieuwe regionale clusters en campussen;
4. realisatie van overige opgaven uit de economische strategie van de regio.

Revolverend fonds.

Het ROW is een revolverend fonds. Dit betekent dat in een project geïnvesteerde middelen in beginsel terug keren naar het fonds, waarna ze opnieuw ingezet worden om de fondsdoelstelling te realiseren.

Bijdrage gemeente.

Het SGE beslist zelf over een onderlinge verdeelsleutel ten aanzien van het beschikbaar stellen van investeringskapitaal aan het fonds. Er is een verdeelsleutel geformuleerd die gebaseerd is op het inwoneraantal en het aantal ha. bedrijventerrein dat in de gemeente in gebruik is. Voor de gemeente Veldhoven betekent dit een eenmalige reservering/voorziening van € 328.000. De daadwerkelijke beschikbaarstelling van de gelden aan het ROW gebeurt gefaseerd en in lijn met de investeringsprojecten. Stortingsverzoeken zijn waar mogelijk gekoppeld aan de periodieke verantwoording vanuit het fonds, welke aansluit op de begrotingscyclus.

3. Financieel perspectief 2017–2020

Dit hoofdstuk van de voorjaarsnota betreft een bijstelling van het meerjarenperspectief 2017-2020 aan de hand van een aantal elementen. Deze elementen worden in de afzonderlijke paragrafen belicht.

Ten eerste worden de financiële uitgangspunten voor de meerjarenbegroting 2017-2020 voorgelegd. De consequenties van deze technische uitgangspunten worden zichtbaar gemaakt in de tweede paragraaf.

De derde paragraaf bevat de toelichting op de jaarlijkse actualisatie van de rentepercentage(s).

In de vierde paragraaf zal vervolgens inzicht worden verschaft in het geactualiseerde meerjarenperspectief na verwerking van alle in deze voorjaarsnota gepresenteerde mutaties. Dit vormt het vertrekpunt voor de totstandkoming en de begroting 2017 en volgende jaren. Als indicatie wordt een meerjarenperspectief inclusief de beleidsontwikkelingen in hoofdstuk 2 gepresenteerd.

Tot slot wordt in paragraaf 5 de stand van de algemene reserves gepresenteerd. Hier zijn tevens de kwartaalrapportage I-2016, jaarrekening 2015 en de mutaties uit deze voorjaarsnota in verwerkt om een actueel beeld van de reservepositie te geven.

3.1 Financiële uitgangspunten

Hieronder volgen enkele beleidsmatige uitgangspunten voor de te ramen baten en lasten in de verschillende jaarschijven van de begroting 2017 en de meerjarenbegroting 2018-2020. De financieel beleidsmatige en technische uitgangspunten worden in deze voorjaarsnota als financiële spelregels gepresenteerd, waarvan het merendeel tot nu toe al werd gehanteerd en in aangescherpte vorm nu is weergegeven als kader voor de (meerjaren)begroting.

Beleidsmatige uitgangspunten

1	Het begrotingsjaar 2017 en volgende jaren is tenminste sluitend (begrotingssaldi 2017, 2018, 2019 en 2020 ≥ 0). Tevens is het streven om een positieve algemene vrije reserve te presenteren voor al deze jaren.
2	Reëel ramen is het uitgangspunt voor de begroting 2017 en de meerjarenbegroting 2018-2020 op basis van voorzichtigheid en nauwkeurigheid.
3	Het financieel beleid op het gebied van waardering en afschrijving, reserves, voorzieningen en rentebeleid alsmede kostentoerekening ligt vast in afzonderlijke beleidsnota's als basis voor de (meerjaren)begroting. Eventuele beleidsafwijkingen van deze door de raad vastgestelde nota's, die ten grondslag liggen aan de begroting, worden ook afzonderlijk gemeld in de begroting en op deze wijze door de raad geaccordeerd.
4	In 2017 werken we volgens de kaders van de nota Planning & Control cyclus 2014, met een doorontwikkelde P&C cyclus. Binnen deze nieuwe cyclus wordt per kwartaal een kwartaalrapportage opgesteld en voorgelegd aan de raad. Per programma is op 1 A4 in één oogopslag de stand van zaken van het programma inzichtelijk. Op basis van de kwartaalrapportages kunnen besluiten

	<p>worden genomen. Hierbij kan gedacht worden aan het overhevelen van middelen en bijstelling van kaders, ambities, prestaties en middelen. Afweging van het toekennen van middelen voor volgende jaren blijft ook plaatsvinden bij de begrotingsbehandeling (integrale afweging).</p> <p>Dit betekent dat er tussentijds besluiten kunnen worden genomen met financiële consequenties. Deze worden direct verwerkt en kunnen ook een meerjarig effect hebben. Het integrale beeld van de meerjarenraming is te vinden in de begroting. Bij de begrotingsbehandeling kan dan ook de integrale planning en meerjarenafweging plaatsvinden.</p>
--	---

Technische uitgangspunten

5	Prognose van het aantal inwoners en woningen worden bepaald op basis van kengetallen uit de jaarrekening én de geactualiseerde woningbouwplanning per 1 januari 2016.
6	De personeelsbegroting is onderdeel van de (meerjaren)begroting. Op basis van een inschatting van CAO afspraken wordt de jaarlijkse loonstijging berekend. De huidige CAO loopt t/m april 2017. Daarna wordt uitgegaan van een jaarlijkse loonstijging van 1,5% (in de meerjarenbegroting 2016-2019 was dit ook jaarlijks 1,5%).
7	De te ramen stijging van de beïnvloedbare lasten wordt voor de jaren 2017 en 2018 bepaald op 0,0%, dit is conform het besluit uit de begroting 2015 in het kader van de ombuigingen. Voor 2019 en 2020 wordt voorgesteld uit te gaan van een lastenindexering van 0,0% (inflatie volgens het CBS per april 2016, was in de begroting 2016 0,6%).
8	De te ramen stijging van de beïnvloedbare baten wordt meerjarig bepaald op basis van (een inschatting van) de inflatie volgens het CBS (april 2016). Op basis van deze gegevens wordt in de meerjarenbegroting 2017-2020 uitgegaan van een prijsstijging van 0,0% (terwijl in de begroting 2016-2019 nog uitgegaan werd van 0,6% volgens het CBS april 2015).
9	De stijgingspercentages voor lonen en prijzen worden bij de totstandkoming van de begroting niet meer aangepast, tenzij er sprake is van een afwijking van meer dan 0,5% op jaarbasis. Dit uitgangspunt geldt niet voor de beïnvloedbare lasten 2017-2018 zoals genoemd onder punt 7 (0,0% i.h.k.v. ombuigingen).
10	Voor begrotingsjaar 2020 als vierde, nieuw toegevoegde jaarschijf (met als basis 2020 = 2019), van de meerjarenbegroting wordt areaaluitbreiding nieuw opgenomen. Dit betreft onder meer (autonome) uitbreiding van het onderhoud aan wegen, straten, pleinen, groen, verlichting en dergelijke. Voor de jaren 2017-2019 wordt de areaaluitbreiding bijgesteld.

3.2 Bijstelling technische uitgangspunten

In vorige paragraaf zijn de technische uitgangspunten weergegeven als basis voor de begroting 2017. De financiële consequenties 2017-2020 van deze technische uitgangspunten worden weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel: Financiële consequenties technische uitgangspunten begroting 2017

	bedragen x € 1.000,- - = tekort (nadeel)	2017	2018	2019	2020
- Bijstelling loonindex (uitgangspunt 6)		0	0	0	-305
- Bijstelling prijsindex (uitgangspunt 7 en 8)		-86	-147	109	133
- Bijstelling areaaluitbreiding (uitgangspunt 10)		-13	-24	-3	58
- Toevoegen jaarschijf 2020 (uitgangspunt 10)		0	0	0	312
Bijstellingen technische uitgangspunten		-99	-171	106	198

Bijstelling loonindex

De personeelsbegroting is onderdeel van de (meerjaren)begroting. De te ramen stijging van de loonkosten wordt meerjarig bepaald op basis van inschatting van cao-afspraken (t/m april 2017). Voor de jaren 2017 (vanaf mei) tot en met 2020 wordt op basis van deze inschatting uitgegaan van een jaarlijkse loonstijging van 1,5%. Dit is gelijk aan het stijgingspercentage in de periode 2016-2019 toegepast bij de begroting 2016. Voor de nieuwe jaarschijf 2020 is het effect € 305.000 nadelig (2020 = 2019 plus 1,5%).

Bijstelling prijsindex

De te ramen stijging van de beïnvloedbare lasten wordt voor de jaren 2017-2018 bepaald op 0,0%. Dit is conform het besluit van de begroting 2015 in het kader van de ombuigingen. Voor 2019 en 2020 wordt een prijsindex van 0,0% (begroting 2016-2019 was dit 0,6%) gehanteerd o.b.v. CBS inflatiecijfer (april 2016). De baten worden in de periode 2017-2020 geïndexeerd met 0,0% (begroting 2016-2019 was dit 0,6%) op basis van het inflatiecijfer volgens het CBS (april 2016). Wanneer er sprake is van een geprognosticeerde afwijking van 0,5% (prijs- en/of loonindex), dan zullen de ramingen in de aanloop naar de begroting 2017 alsnog worden bijgesteld met het dan actuele percentage.

Bijstelling areaaluitbreiding

Door areaalveranderingen (o.b.v. verwachte woningbouwplanning) zijn de onderhoudsbudgetten bijgesteld.

Toevoegen jaarschijf 2020

De basis van de jaarschijf 2020 is het jaar 2019. Gevolg hiervan is dat een aantal budgetten die worden gekopieerd van 2019 naar 2020 geen actueel beeld geven. Bijvoorbeeld, de rentelast 2020 is niet actueel. Doordat in 2020 leningen worden afgelost daalt de rentelast 2020 (voordeel € 359.000). Ook zijn er incidentele budgetten in 2019 die niet meer in 2020 worden opgenomen. E.e.a. is voor het jaar 2020 geactualiseerd en verwerkt in het effect van de bijstelling technische uitgangspunten.

Eventuele kleinere correcties in de calculaties of verschuivingen in ramingen tussen jaren zijn nu nog niet meegenomen, maar worden betrokken bij de opstelling van de begroting. Ook de effecten van een geactualiseerde kostentoekening van loonkosten

naar taakvelden en overheadkosten naar projecten (investeringen en bge's) zijn nog niet financieel vertaald. Deze worden opgenomen in de begroting 2017.

3.3 Bijstelling (omslag)rente

In de nota rentebeleid en –toerekening is aangegeven dat jaarlijks de rekenrente wordt geactualiseerd. Door nieuwe wet- en regelgeving mogen wij de rente niet meer toerekenen op basis van in ons huidige beleid vastgelegde systematiek van rekenrente. Zoals toegelicht in paragraaf 2.3.6 wordt er vanaf 2017 gerekend met twee rentepercentages. De nota rentebeleid en –toerekening wordt hierop aangepast.

Het rente percentage dat in 2017-2020 wordt gehanteerd om de werkelijk betaalde rente door te berekenen aan de bouwgrondexploitaties bedraagt 2,1%. Het omslagpercentage om het restant van de rente toe te rekenen aan de taakvelden bedraagt 1,2%. De rekenrente in de vorige begroting 2016-2019 bedroeg 1,8%.

Een stijging van de toe te rekenen rente aan de bouwgrondexploitaties heeft een positief effect op het exploitatiesaldo van de begroting. De meerjarige bijstelling is als volgt: voor 2017 een voordeel van € 273.000, voordeel 2018: € 291.000, voordeel 2019: € 234.000 en voor 2020 een voordeel van € 115.000.

Verder is er nog een aantal producten die middels kostendekkende tarieven aan de burger worden doorbelast. De bijstelling (1,2% in plaats van 1,8%) van de rente op deze taakvelden heeft een nadelig effect op het exploitatiesaldo van de begroting. Per saldo kunnen we hierdoor bijvoorbeeld lagere riool- en afvalstoffenheffing in rekening brengen. De meerjarige bijstelling is als volgt: voor 2017 een nadeel van € 93.000, nadeel 2018: € 114.000, nadeel 2019: € 128.000 en voor 2020 een nadeel van € 134.000.

Bovenstaande heeft als effect dat de begroting in 2017 met € 180.000 voordelig wordt bijgesteld (2018: € 177.000, 2019: € 106.000 en 2020: - € 19.000). Zie tabel in paragraaf 3.4. In de begroting 2017 zullen, op basis van de geactualiseerde liquiditeitenplanning m.b.t. investeringen en bouwgrondexploitatie, de rentelasten meerjarig worden bijgesteld.

3.4 Geactualiseerd meerjarenperspectief

Voor de actualisatie van de begrotingsjaren 2017-2020 gaan we terug naar het meerjarenperspectief 2016-2019, zoals dat in de eerste kwartaalrapportage 2016 in paragraaf 4.2 als startpunt is gepresenteerd. Uitgaande van vaststelling van deze kwartaalrapportage dient het meerjarenperspectief 2017-2020 geactualiseerd te worden met de structurele doorwerking van bijstellingen uit deze rapportage.

Deze voorjaarsnota geeft na bijstelling aan de hand van alle elementen uit de vorige paragrafen een geactualiseerd meerjarenperspectief, waaruit de beschikbare (structurele) begrotingsruimte naar voren komt. Dit geactualiseerde meerjarenperspectief in deze voorjaarsnota vormt het vertrekpunt voor de totstandkoming c.q. behandeling van de begroting 2017 en de integrale afweging van voorstellen voor het eventueel ter beschikking stellen van middelen.

Tabel: Geactualiseerde meerjarenperspectief 2017-2020 na voorjaarsnota 2017

	bedragen x € 1.000,- - = tekort (nadeel)	2017	2018	2019	2020
Meerjarenperspectief 2017-2020 (begroting 2016)		306	1.030	297	297
- Structurele doorwerking kwartaalrapportage III-2015		132	467	547	547
- Structurele doorwerking kwartaalrapportage I-2016		377	428	724	724
Meerjarenperspectief na bijstellingen		815	1.925	1.568	1.568
- Effect van de bijstelling technische uitgangspunten		-99	-171	106	198
- Bijstelling rentepercentage		180	177	106	-19
Subtotaal effect hoofdstuk 3		81	6	212	179
Meerjarenperspectief 2017-2020 na voorjaarsnota 2017		896	1.931	1.780	1.747

Na verwerking van de bijstellingen uit paragraaf 3.2 en 3.3 komt een begrotingsoverschotten naar voren van respectievelijk € 896.000, € 1.931.000, € 1.780.000 en € 1.747.000 in 2017, 2018, 2019 en 2020. Het effect de van mei/juni-circulaire 2016 is nog niet in deze voorjaarsnota verwerkt. De effecten van o.a. deze circulaire worden bij kwartaalrapportage II-2016 meegenomen.

Hieronder, ter indicatie, het meerjarenperspectief inclusief de beleidsontwikkelingen uit hoofdstuk 2. De financiële consequenties van deze beleidsontwikkelingen worden in een later stadium (begroting 2017) aan de raad besluitvormend voorgelegd.

Tabel: effect beleidsontwikkelingen op meerjarenperspectief (indicatief)

	bedragen x € 1.000,- - = tekort (nadeel)	2017	2018	2019	2020
Meerjarenperspectief 2017-2020 na voorjaarsnota 2017		896	1.931	1.780	1.747
Beleidsontwikkelingen hoofdstuk 2					
- Vernieuwing financiële wet- en regelgeving (paragraaf 2.3)		pm	pm	pm	pm
- Onderzoekopdracht subsidie VVN (paragraaf 2.4)		0	0	0	0
- Huis van de gemeente (paragraaf 2.5)		pm	pm	pm	pm
- Invoering omgevingswet (paragraaf 2.6)		pm	pm	pm	pm
- Niet uitkeringsgerechtigden (NUG'ers) (paragraaf 2.7)		-175	-175	-175	-175
- Extra inzet op Maatschappelijke participatie (paragraaf 2.7)		-60	0	0	0
- Maatschappelijke arrangementen, dekking reserve lokaal sociaal deelfonds (paragraaf 2.7)		0	0	0	0
- Optimaliseren minimabeleid, dekking bestaande budgetten (paragraaf 2.7)		0	0	0	0
- Statushouders (paragraaf 2.8)		pm	pm	pm	pm
- Veiligheid (paragraaf 2.9)		-80	-80	-80	-80
- Verhardingen (paragraaf 2.10)		pm	pm	pm	pm
- Regionaal ontwikkelfonds werklocaties (paragraaf 2.11)		pm	pm	pm	pm
Subtotaal effect hoofdstuk 2		-315	-255	-255	-255
Meerjarenperspectief 2017-2020 inclusief beleidsontwikkelingen		581	1.676	1.525	1.492

De ruim positieve meerjarensaldi 2017-2020 geven een vertekend beeld. Vanuit de kerntakendiscussie staat nog een structureel (2017 e.v.) in te vullen taakstelling van € 338.000. Tevens is in 2017 een taakstelling voor bezuiniging op subsidies van culturele instellingen (incl. zwembad) opgenomen ad € 660.000 (vanaf 2018 structureel € 1 mln). Van beide taakstellingen is maar de vraag in welke mate deze gerealiseerd kunnen worden. Dit geeft de noodzaak om kritisch en terughoudend om te gaan met nieuw beleid en negatieve bijstellingen van bestaand beleid in de gemeentelijke exploitatie.

3.5 Ontwikkeling reservepositie

In onderstaande tabel wordt de actuele stand van de algemene reserve weergegeven. In de beginsaldi 2017 is rekening gehouden met de wijzigingen in 2016 voortkomend uit de kwartaalrapportage I-2016 en de jaarrekening 2015. De jaarschijf 2020 is een nieuwe jaarschijf in de meerjarenbegroting, die pas bij de opstelling van de begroting 2017-2020 volledig ingevuld kan worden. Vooralsnog is in de laatste kolom op onderdelen in 2020 een pro memoriepost opgenomen. De aanpassing van de rente (paragraaf 3.3) heeft naast effect op bge-winsten ook effect op de hoogte van de verlieslatende complexen. Deze aanpassing wordt cf. wetgeving verwerkt in het actuele boekjaar, 2016, en zal ter besluitvorming worden voorgelegd bij kwartaalrapportage II-2016. Wel zit dit effect verwerkt in de presentatie van de reservepositie.

Tabel Algemene reserve 2017-2020

Overzicht algemene reserve

	2017	2018	2019	2020
bedragen x € 1.000,-				
Stand per 1-1				
Risicoreserve benoemde risico's	3.391	3.391	3.391	3.391
Risicoreserve onbenoemde risico's	10.000	10.000	10.000	10.000
Algemene vrije reserve	5.955	8.072	4.167	3.130
Totale algemene reserve	19.346	21.463	17.558	16.521

Mutatie overzicht algemene vrije reserve

	2017	2018	2019	2020
bedragen x € 1.000,-				
Stand 1-1 algemene vrije reserve	5.955	8.072	4.167	3.130
Onttrekkingen primitieve begroting 2016				
Investerings maatschappelijk nut	2.554	1.850	738	pm
Openbare ruimte VSO-PWA/kinderboerderij	81	0	0	0
Bijdrage grote werken	0	0	0	pm
Bijdrage bovo	-3.058	2.543	-31	pm
Vennootschapsbelasting	300	450	330	pm
Kwarap I 2016				
Bijstelling mutatie grote werken	956	0	0	0
Totaal onttrekkingen	834	4.843	1.036	0
Stortingen primitieve begroting 2016				
Verkoop gemeentelijke panden	729	1.361	0	0
Begroot resultaat BGE	1.460	142	653	329
Kwarap I-2016				
Mutatie resultaat BGE	427	-12	-653	1.145
Bijstelling verkoop gemeentelijke panden	329	-555	0	0
Voorjaarsnota 2017				
Bijstelling resultaat BGE ivm rente naar 2,1% (was 1,8%)	5	1	0	0
Totaal stortingen	2.951	937	0	1.475
Stand 31-12 algemene vrije reserve	8.072	4.167	3.130	4.605

De algemene reserve (in tegenstelling tot bestemmingsreserves) is het onbestemde deel van het eigen vermogen (totaal van bezittingen minus totaal van schulden). De gemeente Veldhoven heeft de algemene reserve verdeeld in een benoemd risico deel, een onbenoemd risico deel en een vrij deel. De algemene vrije reserve kan worden

ingezet om incidentele uitgaven te dekken. De algemene reserve mag niet negatief zijn, maar het is daarnaast ook zeker niet wenselijk om een negatieve algemene vrije reserve te hebben (beleidsmatig uitgangspunt in paragraaf 3.1). Is dit wel het geval dan kunnen (benoemde en onbenoemde) risico's niet gedekt worden. Adequaat handelen is dan vereist.

De meerjarenprognose van de algemene vrije reserve wordt mede bepaald door de tussentijdse geplande winstnemingen in diverse bge's. Over de periode 2017 -2020 bedraagt de winstneming op bouwgrondexploitaties € 3,5 mln.

De reservepositie staat nog flink onder druk. In het bijzonder de algemene vrije reserve. Op dit moment laat deze algemene vrije reserve positieve meerjarensaldi zien tot een bedrag van € 3,1 mln begin 2020. Dit is maar een zeer geringe buffer. Enerzijds wanneer onvoorziene ontwikkelingen binnen de bouwgrondexploitatie zich voordoen, waardoor een deel van de huidige (stand eind 2015) boekwaarde van € 97 mln niet terugverdiend kan worden. Anderzijds voor het doen van nieuwe investeringen.

Er zal dus kritisch en terughoudend omgegaan moet worden met nieuw beleid en negatieve bijstellingen van bestaand beleid die van invloed zijn op de reservepositie.

Bijlage I: Taakvelden

- 0. Bestuur en ondersteuning
  - 0.1 Bestuur
  - 0.2 Burgerzaken
  - 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden
  - 0.4 Overhead
  - 0.5 Treasury
  - 0.61 OZB woningen
  - 0.62 OZB niet-woningen
  - 0.63 Parkeerbelasting
  - 0.64 Belastingen overig
  - 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
  - 0.8 Overige baten en lasten
  - 0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)
  - 0.10 Mutaties reserves
  - 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

- 1. Veiligheid
  - 1.1 Crisisbeheersing en brandweer
  - 1.2 Openbare orde en veiligheid

- 2. Verkeer, vervoer en waterstaat
  - 2.1 Verkeer en vervoer
  - 2.2 Parkeren
  - 2.3 Recreatieve havens
  - 2.4 Economische havens en waterwegen
  - 2.5 Openbaar vervoer

- 3. Economie
  - 3.1 Economische ontwikkeling
  - 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur
  - 3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
  - 3.4 Economische promotie

- 4. Onderwijs
  - 4.1 Openbaar basisonderwijs
  - 4.2 Onderwijshuisvesting
  - 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

- 5. Sport, cultuur en recreatie
  - 5.1 Sportbeleid en activering
  - 5.2 Sportaccommodaties
  - 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
  - 5.4 Musea
  - 5.5 Cultureel erfgoed
  - 5.6 Media
  - 5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

- 6. Sociaal domein
  - 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie
  - 6.2 Wijkteams
  - 6.3 Inkomensregelingen
  - 6.4 Begeleide participatie
  - 6.5 Arbeidsparticipatie
  - 6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)
  - 6.71 Maatwerkdienstverlening 18+
  - 6.72 Maatwerkdienstverlening 18-
  - 6.81 Geëscaleerde zorg 18+
  - 6.82 Geëscaleerde zorg 18-

- 7. Volksgezondheid en milieu
  - 7.1 Volksgezondheid
  - 7.2 Riolering
  - 7.3 Afval
  - 7.4 Milieubeheer
  - 7.5 Begraafplaatsen en crematoria

- 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing
  - 8.1 Ruimtelijke Ordening
  - 8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)
  - 8.3 Wonen en bouwen

Bijlage II: Beleidsindicatoren

	Naam Indicator	Eenheid	Bron
1.	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
2.	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
3.	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting
4.	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting
5.	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting
6.	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt
7.	Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD
8.	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
9.	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
10.	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
11.	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
12.	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	VeiligheidNL
13.	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL
14.	Funciemenging	%	LISA
15.	Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor Gemeenten
16.	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA
17.	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
18.	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
19.	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO
20.	Niet sporters	%	RIVM
21.	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA
22.	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
23.	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
24.	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS
25.	Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
26.	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
27.	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS

	Naam Indicator	Eenheid	Bron
28.	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS
29.	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
30.	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
31.	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS
32.	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD
33.	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS
34.	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS
35.	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS
36.	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen
37.	Demografische druk	%	CBS
38.	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO
39.	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO